

РОЛЬ СУБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ УКРАЇНИ

Кур'ян Вікторія Валеріївна здобувач наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) кафедри фінансового права та фіскального адміністрування Національної академії внутрішніх справ

Сталість прогресивного економічного розвитку держави залежить від багатьох чинників. В державі, як інституті, що створений суспільством для захисту своїх економічних, політичних та ідеологічних інтересів економічні відносини та відносини з оподаткування тісно взаємопов'язані між собою.

Загальновідомо, що економіка це власне, сфера життя суспільства, яка охоплює виробництво, обмін, розподіл і споживання благ. До суб'єктів економічних відносин належать домогосподарства, підприємства і держава.

Система місцевих податків складається з елементів, які в результаті взаємодії утворюють підсистеми. До елементів системи місцевих податків ми відносимо платників місцевих податків (фізичні та юридичні особи), Об'єднанні територіальні громади (ОТГ), місцеві органи самоврядування, та державу в особі податкових органів. Система місцевих податків має певний рівень цілісності, ознакою якої є те, що система завдяки взаємодії компонентів одержить інтегральний результат у вигляді профіциту чи дефіциту бюджету.

Отже, так як суб'єкти економічних відносин є, власне, елементами системи місцевих податків, тому, позитивний баланс розподілу економічних благ у цих взаємовідносинах є одним із важливих чинників, що впливають на економічний розвиток держави в цілому.

Питання теоретико-методологічних засад формування податкової системи знаходяться в центрі дослідження у працях філософів і науковців – А. Сміта, Д. Рікардо, Ф. Бене, М. Сперанського, М. Тургенєва, І. Янжула, І. Озерова.

Адам Сміт, закладаючи фундамент загальнонаукових основ побудови податкової системи, визначивши наступні фундаментальні принципи

оподаткування, такі як: вигоди та адміністративної зручності; платоспроможності; визначальної бази [1] не акцентував уваги на імперативному методі адміністрування податків, з посиленням податкового контролю, а навпаки показував, що обов'язок суб'єкта держави щодо внесення свого внеску у підтримку уряду з'являється у відповідь на виконання державою свого обов'язку щодо заступництва та захисту такого суб'єкта (платника податків).

Праці зазначених філософів і науковців значно вплинули на формування поглядів на питання теорії податків сучасних зарубіжних та вітчизняних науковців – О. Василика, В. Андрущенко, А. Крисоватого, В. Федосова, Ю. Іванова, В. Письменного, М. Кучерявенка, Л. Тарангул, П. Бечко та ін.

Теза В.Л. Андрущенко: «Саме податки є формою суспільного багатства, що надходить у розпорядження органів державної влади усіх рівнів, обов'язок яких – інвестувати податкові надходження у виконання державних функцій із забезпечення благ і послуг в інтересах самих платників податків» [2] повністю кореспондується з фундаментальними принципами оподаткування Адама Сміта і підтверджує важливість усвідомлення своєї ролі кожним суб'єктом економічних відносин у системі місцевих податків України.

Також, слід відмітити необхідність взяти до уваги і одну з причин зацікавлення науковою теорією та практикою адміністрування податків, що існує в сьогоденні, яку виокремлює Андрущенко В. Л.: «...за висновком класика адміністративної науки, лауреата Нобелівської премії (1978р.) Герберта Саймона, більшість принципів прийняття рішень і управління людьми, які застосовували державні функціонери епохи царя Навуходонасора, єгипетські фараони та китайські імператори династії Цин понад три тисячі років тому, практично не змінилися й донині: Відтоді «базові організаційні процеси не зазнали жодних революційних змін». Тим часом управління господарськими процесами, менеджмент приватного бізнесу, особливо після буржуазно-революційних перетворень, стрімко вирвались вперед. Могутній мотиваційний ресурс підприємців, комерсантів, банкірів полягає в реалізації особистих інтересів на власний ризик засобами раціонального егоїзму, що передбачає неабиякі розсудливість, невтомність, практицизм, безмежне прагнення

до особистого успіху в боротьбі з конкурентами – індивідуальні якості, яких обмаль у державних службовців. Різниця в мотиваціях діяльності зумовила різке відставання адміністративно-організаційного потенціалу чиновників від підприємців» [2].

Зазначене В.Л. Андрущенко дає підстави припускати, що саме ця різниця в мотиваціях діяльності і спонукає державних службовців до бажання посилення податкового контролю за фінансово-господарською діяльністю платників податків, всупереч тому, що такі дії не призводять ані до підвищення податкової дисципліни, ані до підвищення податкової культури.

Отже, можемо констатувати, що роль суб'єктів економічних відносин, які є й елементами системи місцевих податків України, має вирішальний вплив на економічний розвиток держави в цілому. Задля усвідомлення кожним суб'єктом економічних відносин своєї ролі в системі місцевих податків необхідно, перш за все, вибудувувати відносини даних суб'єктів на взаємній довірі як у платників податків до державних органів так і в службових осіб державних органів до платників податків.

На перший погляд здається, що теоретичними дослідженнями не змінити недовіру на довіру так як, нібито теорія немає тісного зв'язку із практикою, і власне законодавчі норми, що регулюють публічне адміністрування місцевих податків ідентичні до норм, що регулюють публічне адміністрування загальнодержавних податків та є не чим іншим як загальними інструкціями для наповнення бюджету чи то державного чи то місцевого, і не важливо чи в добровільному порядку, чи в примусовому, головна мета – наповнення бюджету. Але не слід забувати, що від порядку стягнення залежить вартість адміністрування податку для держави та податкове навантаження для платника податку.

Генезис законодавства, що регулює публічне адміністрування місцевих податків у податковій системі України, дає нам підстави вважати, що через недосконалість законодавства з одного боку та відсутність у платників податків базової податкової грамотності, а відтак і податкової культури з другого, в результаті, така об'єктивна реальність, відкриває шляхи для пошуку платниками

податків схем ухилення від оподаткування, а контролюючим суб'єктам шляхи до корупційних схем.

Проблема неузгодженості інтересів між державою і платниками податків, які є суб'єктами економічних відносин, та водночас елементами системи місцевих податків, на наше переконання, бере свій початок в теоретико-методологічних засадах формування податкової системи в Україні.

Саме тому, з вдосконаленням правового регулювання публічного адміністрування податків паралельно повинно здійснюватись підвищення податкової культури громадян, і таке вдосконалення має ґрунтуватись на податковій грамотності, яка звісно починається з визначення понять, що стануть підґрунтям, основою для усвідомлення своєї ролі в загальному прогресивному розвитку держави кожним суб'єктом економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит; [пер. с англ. П. Ключкина]. Москва: Эксмо, 2016. 1056 с.

2. Андрущенко В.Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво, 2003. Фінанси України. № 6. 27-35 с.